

Bruksela, 14 marca 2023 r.
(OR. en)

7388/23

JAI 310
FREMP 74

WYNIK PRAC

Od:	Sekretariat Generalny Rady
Do:	Delegacje
Dotyczy:	Konkluzje Rady w sprawie stosowania Karty praw podstawowych UE; rola przestrzeni społeczeństwa obywatelskiego w ochronie i propagowaniu praw podstawowych w UE – Konkluzje Rady (10 marca 2023 r.)

Delegacje otrzymują w załączeniu konkluzje Rady w sprawie stosowania Karty praw podstawowych UE koncentrujące się na roli przestrzeni społeczeństwa obywatelskiego w ochronie i propagowaniu praw podstawowych w UE, przyjęte przez Radę na jej 3936. posiedzeniu, które odbyło się 10 marca 2023 r.

**Konkluzje Rady w sprawie stosowania Karty praw podstawowych UE;
rola przestrzeni społeczeństwa obywatelskiego w ochronie i propagowaniu praw
podstawowych w UE**

Preambula

Rada Unii Europejskiej,

- a. **przywołując** art. 2 Traktatu o Unii Europejskiej (zwanego dalej „TUE”), zgodnie z którym Unia opiera się na wspólnych państwom członkowskim wartościach poszanowania godności osoby ludzkiej, wolności, demokracji, równości, państwa prawnego, jak również poszanowania praw człowieka, w tym praw osób należących do mniejszości;
- b. **podkreślając**, że Karta praw podstawowych Unii Europejskiej (zwana dalej „Kartą”), uroczystie proklamowana 7 grudnia 2000 r., stanowi kamień milowy integracji europejskiej i symbol naszej wspólnej tożsamości europejskiej;
- c. **przypominając**, że państwa członkowskie zobowiązały się zagwarantować prawa i wolności zapisane w Karcie wszystkim osobom podlegającym ich jurysdykcji oraz zapewnić, by prawa podstawowe były powszechne, niepodzielne, współzależne i wzajemnie powiązane;

- d. **podkreślając**, że Karta jest jednym z najnowocześniejszych i najbardziej kompleksowych prawnie wiążących instrumentów w zakresie praw podstawowych i że zobowiązuje wszystkie instytucje, organy, biura i agencje Unii, a także państwa członkowskie przy wdrażaniu przez nie prawa Unii, do poszanowania praw, przestrzegania zasad i propagowania ich stosowania zgodnie z ich odpowiednimi uprawnieniami i z poszanowaniem granic kompetencji Unii powierzonych jej w Traktatach, zgodnie z art. 51 ust. 1 Karty;
- e. **podkreślając** znaczenie sfinalizowania przystąpienia Unii do europejskiej konwencji praw człowieka, zgodnie z art. 6 ust. 2 TUE¹, w celu zwiększenia spójności i konsekwencji w zakresie ochrony praw podstawowych oraz dalszego wzmocnienia ochrony praw podstawowych w Europie;
- f. **przypominając** o zobowiązaniu Unii do wspierania obrońców praw człowieka na całym świecie, w tym poprzez Wytyczne Unii Europejskiej w sprawie obrońców praw człowieka oraz unijny mechanizm na rzecz obrońców praw człowieka;
- g. **wyrażając ubolewanie** z powodu poważnych i powszechnych naruszeń praw człowieka spowodowanych rosyjską wojną napastniczą przeciwko Ukrainie, a także wyzwań w zakresie praw człowieka wynikających z pandemii COVID-19, kryzysu klimatycznego, a także skutków kryzysu związanego z kosztami utrzymania. Kryzysy te uwypuklają, że ochrony praw podstawowych i wartości Unii nie można uznawać za pewnik i że można je zagwarantować jedynie w ramach demokratycznego społeczeństwa opartego na praworządności. Wymaga to ciągłych zabiegów i wspólnej odpowiedzialności oraz zbiorowego wysiłku wszystkich zainteresowanych stron;

¹ Unia przystępuje do europejskiej Konwencji o ochronie praw człowieka i podstawowych wolności. Przystąpienie do Konwencji nie ma wpływu na kompetencje Unii określone w Traktatach.

- h. **z zadowoleniem przyjmując** „Strategię na rzecz wzmocnienia stosowania Karty praw podstawowych w Unii Europejskiej” oraz jej odnowione zobowiązanie do dopilnowania, aby instytucje Unii i państwa członkowskie w pełni stosowały Kartę;
- i. **z zadowoleniem przyjmując** „Roczne sprawozdanie ze stosowania Karty praw podstawowych UE za 2022 r.: dynamiczna przestrzeń społeczeństwa obywatelskiego służąca utrzymaniu praw podstawowych w UE” (zwane dalej „sprawozdaniem ze stosowania Karty za 2022 r.”);
- j. **z zadowoleniem przyjmując** prace Agencji Praw Podstawowych Unii Europejskiej (zwanej dalej „Agencją Praw Podstawowych”), takie jak jej niedawne sprawozdania dotyczące ochrony praw podstawowych w trudnych czasach, w szczególności sprawozdanie z 2022 r. pt. „Europejskie społeczeństwo obywatelskie – nadal pod presją” oraz biuletyny odnoszące się do wojny w Ukrainie pt. „Wpływ rosyjskiej wojny napastniczej przeciwko Ukrainie na prawa podstawowe”;
- k. **oczekując na** konferencję pt. „Ochrona praw podstawowych w czasach kryzysu”, która ma zostać zorganizowana przez szwedzką prezydencję Rady Unii Europejskiej w dniach 20–21 kwietnia 2023 r. Konferencja będzie okazją do dyskusji na temat tego, w jaki sposób sprawić, by struktury służące ochronie praw podstawowych w Unii Europejskiej stały się solidniejsze i bardziej odporne w czasach kryzysu, w tym na temat wniosków, które można wyciągnąć z wcześniejszych i obecnych kryzysów, oraz najlepszych sposobów poczynienia dalszych postępów.

Rola przestrzeni społeczeństwa obywatelskiego w ochronie i propagowaniu praw podstawowych w UE

Rada Unii Europejskiej **ponawia** swoje zobowiązanie, by ciągle stosować Kartę praw podstawowych i **zatwierdza** następujące konkluzje.

Rada Unii Europejskiej,

1. **przypomina**, że Karta uznaje prawa do wolności pokojowego zgromadzania się i zrzeszania się (art. 12) oraz do wolności wypowiedzi i informacji (art. 11).
2. **podkreśla**, że prawo do swobodnego zrzeszania się stanowi jedną z głównych podstaw demokratycznego i pluralistycznego społeczeństwa, ponieważ pozwala obywatelom działać wspólnie w obszarach wspólnych interesów, a tym samym przyczynia się do właściwego funkcjonowania życia publicznego.²
3. **uznaje**, że podmioty społeczeństwa obywatelskiego na wszystkich szczeblach potrzebują odpowiednich i wystarczających zasobów ludzkich, materialnych i finansowych, aby skutecznie wykonywać swoje zadania, oraz że swoboda poszukiwania, otrzymywania i korzystania z takich zasobów stanowi integralną część prawa do wolności zrzeszania się.³ Dostęp taki musi być zgodny z zasadą legalności i zgodny ze wspólnymi wartościami Unii.
4. **podkreśla**, że organizacje społeczeństwa obywatelskiego i obrońcy praw człowieka⁴ są niezbędni w naszych demokratycznych społeczeństwach konstytucyjnych, by przyczyniać się do propagowania i ochrony wartości i praw zapisanych w art. 2 TUE i w Karcie oraz że pomagają w zapewnieniu właściwego stosowania Karty, zwiększając tym samym wpływ praw podstawowych na życie ludzi. Są nieodzownym elementem mechanizmu kontroli i równowagi w zdrowej demokracji; nieuzasadnione ograniczenia ich przestrzeni działania mogą stanowić zagrożenie dla praworządności.

² Zgodnie z odpowiednim orzecznictwem Europejskiego Trybunału Praw Człowieka.

³ Zob. OBWE-ODIHR, Wytyczne w sprawie wolności zrzeszania się (2015), zasada 7.

⁴ Do celów niniejszych konkluzji termin „obrońcy praw człowieka” należy rozumieć jako obejmujący, poza organizacjami społeczeństwa obywatelskiego, krajowe instytucje praw człowieka, organy ds. równości i instytucje rzeczników praw obywatelskich.

5. **podkreśla**, że art. 11 TUE wymaga, by instytucje Unii umożliwiały obywatelom i stowarzyszeniom przedstawicielskim wypowiadanie się i publiczną wymianę poglądów we wszystkich dziedzinach działania Unii oraz by instytucje te utrzymywały otwarty, przejrzysty i regularny dialog ze stowarzyszeniami przedstawicielskimi i organizacjami społeczeństwa obywatelskiego oraz prowadziły szerokie konsultacje w sprawie nowych inicjatyw.
6. **uznaje** wartość wymiany wiedzy i dobrych praktyk między państwami członkowskimi w zakresie starań na rzecz ochrony, wspierania i wzmacniania pozycji organizacji społeczeństwa obywatelskiego i obrońców praw człowieka, a także wniosków, jakie należy wyciągnąć z różnych źródeł wiedzy zebranych np. przez Komisję Europejską i Agencję Praw Podstawowych.
7. **odnotowuje** z niepokojem, że sprawozdania Agencji Praw Podstawowych na temat przestrzeni społeczeństwa obywatelskiego pokazują, że organizacje społeczeństwa obywatelskiego są narażone na wyzwania, a zatem utrudnia się im wypełnianie ich ważnej roli w zakresie praw podstawowych, demokracji i praworządności w całej Unii.
8. **podkreśla** znaczenie usprawnienia mechanizmów konsultacji w celu zapewnienia, aby organizacje społeczeństwa obywatelskiego i obrońcy praw człowieka byli odpowiednio zaangażowani w procesy przygotowywania, wdrażania i monitorowania prawodawstwa i strategii politycznych.

Rada Unii Europejskiej zachęca państwa członkowskie, by:

9. **chroniły i promowały** otoczenie sprzyjające organizacjom społeczeństwa obywatelskiego i obrońcom praw człowieka, tak aby mogli oni prowadzić swoją działalność w oparciu o wartości Unii bez nieuzasadnionej ingerencji państwa zgodnie z wymogami norm unijnych i międzynarodowych.

10. **ustanowiły** krajowe instytucje praw człowieka **lub ułatwiły** ich utworzenie zgodnie z zasadami paryskimi Organizacji Narodów Zjednoczonych i przyjęły ramy prawne umożliwiające im pełnienie swojej roli w sposób niezależny oraz zapewniły im odpowiedni mandat i właściwe zasoby do skutecznego wykonywania ich zadań.
11. **wyznaczyły**, w przypadku gdy jeszcze tego nie uczyniono, punkt kontaktowy ds. Karty lub powierzyły dotychczasowemu punktowi kontaktowemu misję propagowania i koordynacji budowania zdolności, wymiany informacji i podnoszenia świadomości na temat Karty.
12. **zwiększyły** wysiłki na rzecz ochrony, wspierania i wzmacniania pozycji organizacji społeczeństwa obywatelskiego i obrońców praw człowieka, zapewniając im szereg możliwości współpracy.
13. **chroniły** przestrzeń społeczeństwa obywatelskiego poprzez dopilnowanie, by nie wprowadzano zbędnych lub arbitralnych ograniczeń, takich jak wymogi rejestracyjne i systemy opodatkowania wymierzone w niekorzystny sposób w szczególności w przestrzeń społeczeństwa obywatelskiego.
14. **chroniły** organizacje społeczeństwa obywatelskiego i obrońców praw człowieka przed m.in. groźbami, atakami, prześladowaniem krytycznych głosów i kampaniami oszczerstw skierowanymi przeciwko organizacjom, pracownikom i wolontariuszom za pomocą aktywnych środków, takich jak podejmowanie ukierunkowanych działań w celu rozwiązania tych problemów, ustanowienie mechanizmów monitorowania w celu zapobiegania takim groźbom, poprzez zapewnienie szybkiej identyfikacji, zgłaszania, prowadzenia dochodzeń i działań następczych w związku z takimi incydentami, a także poprzez ustanowienie specjalnych usług wsparcia dla podmiotów społeczeństwa obywatelskiego.
15. **chroniły** możliwości bezpiecznego i niezależnego działania organizacji społeczeństwa obywatelskiego i obrońców praw człowieka również w przestrzeni cyfrowej, m.in. poprzez znalezienie ścieżek umożliwiających sprawienie, by technologia stała się czynnikiem zaangażowania i działań demokratycznych, a nie była wykorzystywana do ograniczania przestrzeni podmiotów społeczeństwa obywatelskiego i ich działalności.

16. **wspierały** organizacje społeczeństwa obywatelskiego poprzez stawianie czoła wyzwaniom związanym z dostępnością, przystępnością i trwałością finansowania, między innymi poprzez zapewnienie sprawiedliwej dystrybucji za pomocą przejrzystych i niedyskryminacyjnych kryteriów, poprzez publikowanie i szerokie rozpowszechnianie zaproszeń do składania wniosków, tak aby były one szeroko dostępne, a także poprzez uproszczenie dostępu do elastycznego finansowania dla organizacji społeczeństwa obywatelskiego każdej wielkości, w tym poprzez cyfryzację i nowe innowacyjne sposoby dystrybucji. Jednocześnie należy stwierdzić, że finansowanie organizacji społeczeństwa obywatelskiego, nie powinno być uzależnione, aby chronić ich niezależność, wyłącznie od środków publicznych.
17. **wzmocniły pozycję** podmiotów społeczeństwa obywatelskiego poprzez zapewnienie znaczącego udziału szerokiego kręgu organizacji społeczeństwa obywatelskiego w opracowywaniu i wdrażaniu przepisów i innych inicjatyw w odpowiednich obszarach polityki, które mogą wchodzić w zakres ich szczególnych kompetencji, w tym w planowaniu możliwości finansowania.
18. **wzmocniły** pozycję organizacji społeczeństwa obywatelskiego poprzez zapewnienie im możliwości oceny i wyrażenia opinii na temat tego, w jaki sposób proponowane środki prawne i z zakresu polityki mogą wpłynąć na te organizacje oraz ich członków i środowiska wyborcze lub – bardziej ogólnie – na prawa podstawowe.

Rada Unii Europejskiej

19. **z zadowoleniem przyjmuje** prace Komisji dotyczące roli przestrzeni obywatelskiej

w ochronie i promowaniu praw podstawowych w Unii Europejskiej, a w szczególności odnotowuje:

- sprawozdanie ze stosowania Karty za 2022 r.
- zawarte w strategii na rzecz wzmocnienia stosowania Karty praw podstawowych w UE (strategii na rzecz Karty) zobowiązania mające na celu wspieranie warunków sprzyjających podmiotom społeczeństwa obywatelskiego i podejmowanie działań przeciwko środkom naruszającym prawo Unii, w tym Kartę, w przypadku gdy mają one wpływ na organizacje społeczeństwa obywatelskiego.
- roczne sprawozdanie na temat praworządności.
- wnioski ustawodawcze w sprawie norm dotyczących organów ds. równości.⁵

Rada Unii Europejskiej zachęca Komisję, by:

20. **chroniła** organizacje społeczeństwa obywatelskiego i obrońców praw człowieka poprzez stałe wysiłki na rzecz wspierania i ochrony demokracji, praworządności i praw podstawowych we wszystkich odpowiednich obszarach polityki, w tym poprzez zapewnienie spójności między podejściem Unii do ochrony obrońców praw człowieka w stosunkach zewnętrznych i wewnętrznych.

⁵ Wniosek dotyczący dyrektywy Rady w sprawie norm dotyczących organów ds. równości w dziedzinie równego traktowania osób bez względu na ich pochodzenie rasowe lub etniczne, równego traktowania w dziedzinie zatrudnienia i pracy osób bez względu na wyznawaną religię lub światopogląd, niepełnosprawność, wiek lub orientację seksualną, równego traktowania kobiet i mężczyzn w dziedzinie zabezpieczenia społecznego oraz w zakresie dostępu do towarów i usług oraz dostarczania towarów i usług oraz uchylającej art. 13 dyrektywy 2000/43/WE i art. 12 dyrektywy 2004/113/WE (15899/22) oraz wniosek dotyczący dyrektywy Parlamentu Europejskiego i Rady w sprawie norm dla organów ds. równości w dziedzinie równego traktowania i równych szans kobiet i mężczyzn w dziedzinie zatrudnienia i pracy, oraz uchylającej art. 20 dyrektywy 2006/54/WE i art. 11 dyrektywy 2010/41/UE (15902/22).

21. **wspierała** organizacje społeczeństwa obywatelskiego i obrońców praw człowieka poprzez dalsze zapewnianie, w wieloletnich ramach finansowych, właściwego i dostępnego finansowania za pośrednictwem odpowiednich programów finansowania, takich jak program „Obywatele, równość, prawa i wartości”. Wszelkie takie finansowanie musi być wykorzystywane zgodnie ze wspólnymi wartościami Unii zapisanymi w art. 2 TUE i w Karcie.
22. **wspierała** organizacje społeczeństwa obywatelskiego i obrońców praw człowieka, niezależnie od ich wielkości, szczebla i potencjału, aby mieli oni możliwość korzystania z funduszy UE, m.in. poprzez uproszczenie otwartych zaproszeń, zwiększenie wsparcia dla potencjalnych wnioskodawców oraz kontynuowanie innowacyjnych podejść, takich jak wsparcie finansowe dla osób trzecich (organizacji społeczeństwa obywatelskiego) poprzez pośredników, a także podstawowe finansowanie na rzecz organizacji.
23. **wzmocniła pozycję** organizacji społeczeństwa obywatelskiego i obrońców praw człowieka poprzez utrzymywanie otwartego, regularnego, przejrzystego i pluralistycznego dialogu oraz dalsze wysiłki na rzecz stworzenia odpowiednich mechanizmów i wytycznych umożliwiających organizacjom społeczeństwa obywatelskiego i obrońcom praw **człowieka** wniesienie wkładu na odpowiednich etapach procesów decyzyjnych, w tym odnośnie do inicjatyw mających wpływ na nie lub na prawa podstawowe.
24. **wzmocniła pozycję** organizacji społeczeństwa obywatelskiego i obrońców praw człowieka poprzez uwzględnianie możliwości ich znaczącego zaangażowania we wszystkich obszarach polityki i prawodawstwa.
25. **wzmocniła pozycję** organizacji społeczeństwa obywatelskiego i obrońców praw człowieka poprzez wywiązanie się ze zobowiązania zawartego w sprawozdaniu ze stosowania Karty za 2022 r. dotyczącego rozpoczęcia ukierunkowanego dialogu z zainteresowanymi stronami za pośrednictwem serii seminariów tematycznych na temat ochrony przestrzeni obywatelskiej, skupiając się na tym, w jaki sposób Unia Europejska może dalej rozwijać swoją rolę w zakresie ochrony, wspierania i wzmacniania pozycji organizacji społeczeństwa obywatelskiego i obrońców praw człowieka w celu sprostania wyzwaniom i możliwościom wskazanym w sprawozdaniu ze stosowania Karty za 2022 r.